

Paneurópska vysoká škola, Fakulta práva

**PRÁVNA VEDA A PRAX:
VÝZVY MODERNÝCH EURÓPSKYCH
INTEGRAČNÝCH PROCESOV**

Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie

**PRÁVNA VEDA A PRAX: VÝZVY MODERNÝCH
EURÓPSKYCH INTEGRAČNÝCH PROCESOV**

medzinárodnej vedeckej konferencie

27. – 28. novembra 2015

Paneurópska vysoká škola, Fakulta práva, Bratislava

BRATISLAVA 2015

4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 49 народних депутатів України і виконавчого комітету Вінницької міської ради щодо офіційного тлумачення положень статей 38, 78 Конституції України, статей 1, 10, 12, частини другої статті 49 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (справа про сумісництво посад народного депутата України і міського голови) від 6 липня 1999 року (Справа № 1-25/99, № 7-рп/99) [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-99/para54#n54>

МЕТОДИ ДІЯЛЬНОСТІ АПАРАТУ ПАРЛАМЕНТУ УКРАЇНИ (КЛАСИФІКАЦІЯ ЗА КРИТЕРІЄМ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ БАЗИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ ЯК УЧАСНИКА ЗАКОНОТВОРЧОСТІ)

Погребняк Н. С.

*кандидат юридичних наук, науковий співробітник
Науково-дослідного інституту державного будівництва
та місцевого самоврядування Національної академії правових наук України
м. Київ, Україна*

Апарат Верховної Ради України (далі – Апарат) в ході організації власної діяльності та діяльності, пов'язаної зі сприянням функціонування законодавчому органу, застосовує різноманітні засоби, класифікувати які можна за різними критеріями. Окремі підходи до їх розподілу зустрічаємо в працях А. А. Атаєва, Д. Н. Бахраха, А. Д. Доржиєва, ін. Автори виокремлюють: методи прямої та побічної дії; психологічні і соціологічні; адміністративно-організаційні та економічно-організаційні; адміністративні і економічні методи [3, с. 140]. За призначенням для Апарату є прийнятною визнана у науці державного будівництва класифікація методів діяльності органів публічної влади на: правові, організаційні та соціально-психологічні [2].

Взагалі проблемі методів діяльності парламентського апарату присвячені наукові праці С. В. Бошно, О. М. Держалюка, І. О. Зdzeби, А. М. Колодія, Ю. В. Медної, В. П. Нагребельного, А. Ю. Олійника, Е. В. Охотського, М. Ю. Парамонові, М. Я. Швеця та ін.

Метою цієї роботи є здійснення класифікації методів діяльності Апарату за критерієм використання методологічної бази юридичної техніки як учасника законотворчості та розробка рекомендацій щодо шляхів усунення виявлених проблем.

Діяльність Апарату в процесі законотворчості, що є ядром юридичної техніки, пов'язана з застосуванням різноманітних її прийомів і засобів. Тому за широкого підходу до арсеналу методологічної бази функціонування допоміжної інституції парламенту слід віднести також загальнофілософські, загальнонаукові та спеціальні методи, лінгвістичні та логічні методи.

Так, діалектичний метод дає можливість розглянути законопроекти в їх системному взаємозв'язку з чинними законами та практикою впровадження подібних законів в минулому, принципами розвитку національної правової системи, у взаємозв'язку суспільних відносин, що пропонується врегулювати, з політикою, економікою, культурою тощо. Застосування матеріалістичного підходу дозволяє врахувати економічний фактор. При розробці законів слід зважати на існуючий стан економіки з точки зору достатнього фінансового або організаційного забезпечення, уникнення надмірних витрат. Робота працівників окремих підрозділів Апарату, помічників-консультантів народних депутатів має творчий характер, пов'язана з інтелектуальними здібностями. Тому до методологічного арсеналу апарату парламенту можна включити і деякі постулати ідеалістичного вчення. Системний підхід дозволяє з'ясувати мету законопроекту: чи спрямований він на врегулювання певного кола суспільних відносин, чи є він гармонійним (не спрямованим на розбалансування) елементом правової системи держави, чи сприяє він досягненню соціального компромісу. Порівняльно-правовий метод дає змогу врахувати позитивний зарубіжний досвід. Метод формально-логічного аналізу дозволяє простежити логічну послідовність і несуперечливість всіх положень законопроекту. Формально-юридичний метод дозволяє встановити зміст нормативних положень за допомогою логічних схем, юридичних конструкцій.

За допомогою аналізу можна виокремити і вивчити проблему у певній сфері суспільних відносин, що пропонується врегулювати. Надзвичайно важливим при конструюванні законів є метод індукції, порушення якого має наслідком постійне внесення змін і доповнень до діючих законів. Дедуктивний метод застосовується при підготовці пояснювальної записки, експертного висновку, що містять аргументи відповідно щодо необхідності (можливості) прийняття законопроекту чи його повернення суб'єкту права законодавчої ініціативи. Застосування методу аналогії не завжди є корисним. Так, невдалим виявилось копіювання деяких нормативних актів СРСР і застосування їх в своїй країні колишнім президентом Єгипту Г. А. Насером. Аналогічно спроби ряду латиноамериканських держав копіювати федеративний досвід США призвели до негативних наслідків [4, с. 21]. Серед логічних методів при підготовці нормативно-правових актів застосовуються також такі логічні методи, як: метод синтезу, метод утворення понять і формулювання визначення, метод використання понять в одному і тому ж сенсі [6, с. 35-36].

У роботі Апарату використовуються і спеціальні методи. Так, з метою вивчення питань, що становлять суспільний інтерес, на основі методу конкретно-соціологічних досліджень, забезпечується організація парламентських слухань, за результатами яких розробляються основні положення законопроекту. Кібернетичний метод допомагає запровадити в роботі Апарату сучасні інформаційні технології і технічні засоби. Він дає можливість готувати законопроекти та документи за відповідними електронними зразками і шаблонами, звертатися громадянам через мережу Інтернет з інформаційними запитом про надання інформації, розпорядником якої є Апарат. Цей метод дозволив позбавити службовців Апарату щоденної рутинної паперової роботи. Метод моделювання має міс-

це при створенні модельних законів, зразків документів. Успішне застосування методу експерименту залежить від належної нормативної бази, сприятливого інноваційного та інвестиційного клімату, у поєднанні з методами планування і програмування. Так, державна підтримка діяльності технологічних парків за спеціальною бюджетною програмою у 2006 р., як і в 2005 р., так і не змогла розпочатися через відсутність спеціальних правил регулювання, що мали бути розроблені урядом, відсутність закону про технопарки. Динаміка інноваційних проектів, що з 2001 р. до 2004 р. знизилася з 43 до 8, свідчить про нерозв'язаність головної проблеми технопарків в Україні: вони не є центрами комерціалізації наукових результатів, не пов'язані венчурним капіталом для фінансування нових фірм. При цьому у 2007 р. технопарки отримали 13,2% чистого доходу (35 млн. грн.), у той час як до бюджету ними було сплачено 86,8% прибутку у формі податків і зборів (265 млн. грн.) [7, с. 30-31]. Проблема прийняття невиконуваних законів потребує розробки методів підготовки проектів нормативно-правових актів, визначення суб'єктів проведення їх експертизи. Фактично недіючим є на сьогодні і закон про трансфертне ціноутворення. Потребує удосконалення законодавча база щодо управління державною власністю, дерегуляції, антимонопольної політики тощо. Розробка законопроектів має здійснюватися з урахуванням успішної практики врегулювання суспільних відносин у зарубіжних країнах, зв'язаності з іншими законопроектами, у тому числі тими, що мають бути розроблені. А прийняття законодавчого акта, що чітко регламентує зміст, структуру та технологію законотворчої та законодавчої техніки, сприятиме в подальшому розробці та прийняттю законів, що належним чином врегулюватимуть різні сфери суспільного життя. Як відмічає Р. О. Стефанчук, нормопроектна робота повинна ґрунтуватись не на Регламенті ВР, а в першу чергу на єдиному системоутворювальному законодавчому акті, який має створити єдиний фундамент злагодженої системи законодавства [5, с.17].

У роботі Апарату використовуються також і лінгвістичні методи. Чіткість і ясність викладення правових норм досягається методом лапідарності (від лат. *lapidaries* – кам'яний; висічене в камені [4, с. 22] – Закони царя Хамурапі). Комбінування сучасних методів лінгвістичного аналізу законодавчого матеріалу та класичних наукових методів із новими, формалізованими методами, такими, як: тезаурування, стилістичний експеримент, лексичний аналіз, синтаксичний аналіз, етимологічний і словотвірний аналіз, компонентний аналіз, дистрибутивний аналіз, трансформаційний аналіз, метод ступінчастої ідентифікації, моделювання, технології автоматизованої обробки тексту за ключовими словами та іншими формальними критеріями, – сприятимуть, на думку Н. Артикуци, вирішенню таких проблем, як: термінологічна невпорядкованість і неузгодженість; дублетність, синонімія і варіативність термінологічних одиниць у нормативному акті; «семантична дифузність» та неоднозначність правової норми; амфіболія, або двозначність тексту; алогізми, мовленнєва недостатність; невмотивована тавтологічність; лексична надлишковість; зміщення смислових меж; стильова невідповідність; невмотивована ускладненість синтаксичних конструкцій; порушення родовидових зв'язків між поняттями, форм узгодження і керування; вживання запозичень замість наявного українського терміна;

невиправдане калькування; розбіжності у формах однини і множини, відмінкових форм тощо [1, с. 48-50].

Отже, застосування методів юридичної техніки в роботі апарату парламенту при підготовці законопроектів до розгляду Верховної Ради сприятиме усуненню дефектів та прийняттю виконуваних законів.

Література:

1. Артикуца Н. В. Законодавчий текст як предмет лінгвістичної експертизи / Н. В. Артикуца // Визначальні тенденції генезису державності і права : зб. наук. пр. [між нар. наук.-практ. конф. «Треті Прибузькі юридичні читання» / М-во освіти і науки України, Одес. нац. юрид. акад., Миколаїв. навч. центр ... [та ін.] ; за ред. :] В. І. Терентьева, О. В. Козаченка]. – Миколаїв : Іліон, 2007. – С. 48-56.
2. Див. : Погребняк, Н. С. Конституційно-правовий статус Апарату Верховної Ради України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Погребняк Наталія Сергіївна. – Х., 2014. – 240 с.
3. Доржиев А. Д. Правовое положение аппарата Народного Хурала Республики Бурятия : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Доржиев Алдар Джангарович. – Томск, 2007. – 222 с.
4. Калина В. Ф. Юридическая техника : учебник для прикладного бакалавриата / В. Ф. Калина. – М. : Юрайт, 2015. – 291 с.
5. Стефанчук Р. О. Сім невіршених справ сучасного законотворення (з нагоди 20-ї річниці незалежності України / Р. О. Стефанчук // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2011. – № 8-9. – С. 20-21.
6. Шутак І. Д. Юридична техніка : навчальний посібник для вищих навчальних закладів / І. Д. Шутак, І. І. Онищук. – Івано-Франківськ, 2013. – 496 с.
7. Shkvorets Y., Institutional Condition of Development of an Innovative Infrastructure in Ukraine / Shkvorets Yuriy // Economics & Sociology. – Vol. 2. – № 1. – 2009. – pp. 27-36.